

10

Fråga om avgiftsskyldighet för dagvatten gata (Dg) och när i så fall en sådan skyldighet uppkommit.

B.H. är ensam lagfaren ägare till fastigheten i Haninge, som ligger inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning. Han förvärvade fastigheten 1951. Den används för fritidsändamål och är bebyggd med ett enbostadshus som har permanent standard. Det finns även ett uthus och garage på fastigheten. För området där fastigheten är belägen gäller en detaljplan från 1988. Fastigheten omfattades av den första etappen i kommunernas arbete under början av 1990-talet med sanering och utbyggnad av va-nätet på Dalarö. I området byggdes då ren- och dagvattenledningar samt spillvattenledningar för dem som inte redan hade det.

Kommunen yrkade förpliktande för B.H. att betala anläggningsavgift för dagvatten gata med 21 246 kr jämte ränta.

B.H. bestred yrkandet.

Kommunen anförde: När kommunen byggde ut va-nätet i området i den första etappen byggdes under 1991 även ett ledningssystem för dagvattenavledning både från fastigheterna och gator och allmänna platser. Fastigheten ligger inom detaljplan och åtgärder för avledning av dagvatten från gator och allmänna platser har vidtagits inom området. Kommunen har då enligt 10 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen) rätt att ta ut anläggningsavgift för dagvatten gata av fastighetsägarna. Den första räkningen på beloppet 26 741 kr avsåg anläggningsavgift för såväl dagvatten fastighet som dagvatten gata. Kommunen godtog sedan att fastighetsägaren själv tog hand om dagvattnet från fastigheten och reducerade därför beloppet till 21 246 kr.

B.H. anförde: Han vitsordar att åtgärder för avledning av dagvatten från gator och allmänna platser har vidtagits inom planområdet. Han ifrågasätter inte att den debiterade avgiften i och för sig är riktigt beräknad enligt kommunens va-taxa.

Kommunen har visserligen vidtagit åtgärder för avledning av dagvatten inom planområdet men inte i omedelbar närhet av hans fastighet. Fastigheten har därför ingen omedelbar nytta av åtgärderna. Det är en förutsättning för att kommunen skall ha rätt att ta ut avgift att fastigheten har nytta av de vidtagna åtgärderna. Eftersom fastigheten inte har någon sådan nytta skall kommunens krav ogillas.

Skulle kommunen ändå vara berättigad att ta ut avgift är fordran på anläggningsavgift preskriberad. Preskriptionstiden för kravet är tre år enligt 2 § andra stycket preskriptionslagen och preskriptionstiden skall räknas från genomförd slutbesikt-

ning av etapp 1 i utbyggnads- och saneringsarbetet. Slutbesiktning ägde rum den 5 september 1991 varför fordran är preskriberad från och med den 6 september 1994. Enligt förarbetena till preskriptionslagen (NJA II 1981 s. 12 ff) är det enligt B.H.:s uppfattning klarlagt att fordringar som är att hänföra till va-lagen omfattas av en tre-årig preskriptionstid. I NJA 1988 s. 503 anför HD bl.a. att bestämmelsen om treårig preskriptionstid skall ges en vidsträckt tillämpning och att "utgångspunkten för bedömningen bör vara hur rättsförhållandet uppfattas ut en konsuments perspektiv. Avgörande blir då inte om i detta ingår inslag av myndighetsutövning. Ej heller kan det sätt på vilken avgiften fastställs bli bestämmande för preskriptionstidens längd". Kommunen hävdar att fordringar som grundar sig på 10 § va-lagen utgör ren myndighetsutövning. Om kommunens synsätt vinner gehör, leder det till att en av kommunen utsänd faktura på anläggningsavgift för anslutning till va-nätet kan komma att omfattas av olika preskriptionstider beroende på karaktären av de olika delposterna. Ett sådant betraktelsesätt strider mot såväl ovan angivna förarbeten som angiven praxis. Om lagstiftaren haft för avsikt att jämställa åtgärder enligt 10 § va-lagen med gatukostnader m.m. enligt plan- och bygglagens bestämmelser, hade bestämmelser om åtgärder enligt 10 § va-lagen kunnat flyttas dit. I vart fall hade förarbeten, praxis och lagtext påtalat av kommunen önskad särbehandling av preskriptionstiderna. När det gäller frågan om vid vilken tidpunkt preskriptionstiden börjar löpa har kommunen i första hand hävdad att tiden skall räknas från det att krav framställts och hänvisat till det sätt kommunen hanterar avgiftsfrågor för obebyggda tomter enligt 9 § va-lagen. Jämförelsen haltar betänkligt. I 9 § va-lagen står det angivet vid vilken tidpunkt fordran uppkommer, nämligen när förbindelsepunkt är upprättad och fastighetsägaren har underrättats därom. I 10 § va-lagen står det endast angivet att avgift inte får tas ut innan åtgärder för avledandet blivit utförda. Om kommunens synsätt skall gälla kan kommunen i princip vänta med fakturering i all oändlighet utan att fordran blir preskriberad. Doktrin och förarbeten visar enligt B.H.:s uppfattning entydigt att preskriptionstiden skall räknas från det att arbetena enligt 10 § va-lagen har blivit utförda (NJA II 1981 s. 11-12, Jan Forsströms bok "Preskription av fordringar. Kommentar till nya lagen", s. 25-26). Vid vilken tidpunkt är då arbetena utförda? Kommunens påstående att tidpunkten för garantibesiktningen skall gälla är felaktigt. Enligt entreprenadrättsliga regler utgör slutbesiktningen den tidpunkt från vilken anläggningen överlämnas till beställaren. Av från kommunen utsända handlingar framgår att kommunen till fastighetsägarna angett att äganderätten till anläggningen från och med slutbesiktningen övergått till kommunen. För etapp 1 skedde slutbesiktningen den 5 september 1991. Senast vid denna tidpunkt är arbetena enligt 10 § va-lagen slutförda. Bestämmelser om garantitid och garantibesiktning saknar relevans i detta sammanhang.

Kommunen genmälde: Kommunens rätt att ta ut avgift grundar sig på att ledningsnätet i området har byggts ut, dvs. att åtgärder för avledande av dagvatten inom planområdet har vidtagits, och på va-lagens bestämmelser och kommunens va-taxa. I Vasavägen fanns det ren-, spill- och dagvattenledningar redan före 1991. Under det

aktuella arbetet med sanering och utbyggnad av va-nätet lades det inte någon dagvattenledning i Vasavägen men va-nätet i området kompletterades upp. Fastigheterna i Dalarö har tagits in i verksamhetsområdet i etapper från 1991–1992. Detaljplanen för området fastställdes den 1 juli 1988. Det fanns även tidigare ett mindre verksamhetsområde för Dalarö och B.H.:s fastighet ingick förmodligen i detta verksamhetsområde.

När det gäller preskriptionsinvändningen bestrider kommunen att fordran är preskriberad. Kommunen gör i första hand gällande att preskription skall räknas tio år från det att krav har framställts. I andra hand skall preskription räknas tio år från dagen för garantibesiktning av dagvattenledningarna i denna etapp. I tredje hand skall preskription räknas tre år från det att krav framställts och i fjärde hand skall preskription räknas tre år från dagen för garantibesiktning av dagvattenledningarna i denna etapp.

Va-nämnden yttrade:

Enligt 10 § va-lagen har huvudmannen för en allmän va-anläggning rätt att av ägare till sådan fastighet inom en detaljplan som är avsedd för bebyggande ta ut avgift för att vatten från allmänna platser inom planområdet avleds genom anläggningen. B.H.:s fastighet ligger inom en detaljplan och kommunen har ostridigt vidtagit åtgärder för avledande av dagvatten från gator och allmänna platser inom planområdet.

Skyldigheten att erlagga avgift för ändamålet dagvatten gata är helt oberoende av reglerna i 9 § va-lagen om avgiftsskyldighet för övriga nyttigheter. Avgiftsskyldigheten förutsätter exempelvis inte att fastigheten har något behov eller direkt nytta av de utförda åtgärderna för avledande av dagvatten från gator och allmänna platser. Inte heller invändningen om detta kan därför vinna beaktande.

Vad så gäller preskriptionsinvändningen kan noteras att en fordran enligt huvudregeln i 2 § preskriptionslagen (1981:130) preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Preskriptionstiden är dock tre år för fordran mot en konsument, om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nyttighet som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Frågan om vilken preskriptionstid som skall gälla för fordringar avseende va-avgifter har prövats i rättsfallet NJA 1988 s. 503. Högsta domstolen fann där att en kommuns fordran på engångsavgift för utförande av allmän va-anläggning, liksom periodiskt utgående va-avgifter, var att betrakta som en konsumentfordran och således underkastad treårspreskription. I enlighet med detta avgörande måste rimligen fordran på engångsavgift för dagvatten gata anses följa samma preskriptionstid.

10 § va-lagen anger inte när avgiftsskyldigheten för dagvatten gata inträder eller preskriptionstiden börjar löpa. Eftersom avgift inte får tas ut förrän åtgärder för avle-

dande av dagvatten från gator och allmänna platser har vidtagits, kan avgiftsskyldigheten dock tidigast inträda vid denna tidpunkt.

Kommunens va-taxa föreskriver i 4 § 1 mom. att avgiftsskyldighet föreligger enligt 9 och 10 §§ va-lagen för renvattenförsörjning (R), spillvattenavlopp (S) samt dag- och dränvattenavlopp från fastighet och dagvattenavlopp från gator, vägar och andra allmänna platser (D). I 2 mom tredje stycket samma paragraf anges att "Avgiftsskyldighet för D inträder för fastighet inom område, där dagvatten från gator, vägar och andra allmänna platser skall avledas genom det allmänna avloppsnätet, när åtgärder härför blivit utförda". Utbyggnaden och saneringen av va-nätet på Dalarö har utan avbrott skett i fem redan från början fastställda och projekterade utbyggnadsetapper. Varken va-lagen eller taxan utgår från att avgiftsskyldighet för dagvatten gata skall inträda vid olika tidpunkter för skilda fastigheter inom samma detaljplaneområde. Som förut sagts har ju denna nytta ingen koppling till den enskilda fastighetens behov därav. Avgiftsskyldigheten gäller varje utförd dagvattenavledning inom planområdet. Det får mot denna bakgrund anses att kravet på att utbyggnaden skall vara utförd i förevarande fall inte har uppfyllts förrän hela den beslutade utbyggnaden färdigställts, dvs. när åtgärder för avledande av dagvatten från gator och allmänna platser inom den sista etappen vidtagits. Detta har inte skett före april 1992.

Kravet på anläggningsavgift gentemot B.H. har framställts i faktura som avsänts den 3 april 1995 och således inom sådan tid att avgiftsfordringen enligt det anförda inte är preskriberad.

Det har inte heller i övrigt kommit fram något som befriar B.H. från skyldigheten att betala anläggningsavgift för dagvatten gata. Med hänsyn härtill och då han inte invänt mot beräkningen av avgiften, skall kommunens avgiftskrav bifallas.

Va-nämnden förpliktade B.H. att betala 21 246 kr jämte ränta till kommunen.

Beslut: 1996-07-19, BVa 73

Mål nr: Va 19/95

B.H. överklagade Va-nämndens beslut och yrkade ogillande av kommunens talan i Va-nämnden.

Miljööverdomstolen fastställde Va-nämndens beslut.

Dom: 1999-07-16, DM 33

Mål nr: M 19-99